

DI TÍCH CHÙA CỔ CỦA ĐỒNG BÀO KHMER NAM BỘ

□ HỮU LỄ

Từ nửa sau của thế kỷ 17, người Khmer Nam bộ là một sắc dân sống trên đất Việt, cùng hưởng những nỗi buồn vui với nhau như thân nhân một gia đình. Họ giữ gìn những phong tục tập quán rất trân trọng bên cạnh các di tích chùa cổ đến ngọn đồi, trái núi, kênh rạch... Ngoài ao Bà Om ở Vĩnh Bình - Trà Vinh, giếng Tiên tại Ba Xuyên - Sóc Trăng những nơi gắn liền di tích chùa chiền xây cất từ nhiều thế kỷ trước cùng một hang đá ở núi Dục tại Hà Tiên - Kiên Giang. Tương truyền là nơi Thạch Sanh chém chân tinh được dựng trong thi phẩm Thạch Sanh Lý Thông, với câu chuyện mang vẻ huyền hoặc như trăm ngàn truyện cổ xa xưa khác.

Ở Hà Tiên, tại chùa hang Hòn Trem có hai tượng thiếu nữ Khmer mặc y phục hoàng tộc, người ta nói rằng đó là hai nàng công chúa đến chùa Hang tu và viên tịch ở đấy, để tưởng nhớ đồng bào ra sức tạc tượng để thờ. Không rõ tên tuổi hai cô gái và thời gian ở tu. Tại vùng Bàn Tân

Định - Kiên Giang ở khoảng giữa hương lộ nối liền Kiên Tân - Kiên Bình (Rạch Giá) có ngọn đồi giữa ruộng tục gọi Đá nổi. Xưa kia đồng bào thường đến đó đãi vàng vì cho rằng nơi ấy lúc còn là biển cả có chiếc ghe vàng của nhà vua (?) bị chìm nên vào những đêm thanh vắng người ta thấy chiếc ghe lại hiện lên trôi quanh ngọn đồi.

Ở Cầu Kè (Trà Vinh) cách huyện lỵ 3km có chùa Sambour kiến tạo từ trên 10 thế kỷ, bên trong đặt nhiều viên đá khắc chữ Sanscrit. Ngôi chùa Ông Mẹt được xây để thờ Phật bằng gỗ từ đâu trôi giạt sau một trận bão lụt kinh hoàng. Ông Mẹt là vị Sư Cả đầu tiên sáng lập chùa có tên gọi Bodhisalareaj (nghĩa là cây Bồ Đề lớn). Cổ nhân đã lấy tượng Phật trôi đến cái ao gọi Treak Trapeng nghĩa là ao Phật. Từ chữ Trapeng theo Hán tự là Trà Văn nói trạch thành Trà Vinh vậy.

Ở Châu Đốc - An Giang dưới chân ngọn núi Sam có miếu Bà chúa xứ, thờ tượng

người đàn bà tạc bằng đá. Theo truyền thuyết là một thiếu phụ Miền di tìm chồng đến chân núi ngồi nghỉ rồi hoá thành đá. Sau đó, thiếu phụ nhập cốt đồng kể chuyện quá khứ, vị lai, giúp đỡ người lành trừng phạt kẻ dữ nên đồng bào lập miếu thờ, hàng năm đáo lệ cúng rất trọng thể.

Phía trong vùng Nhà Bàng thuộc Tịnh Biên - An Giang, trên lưng chừng ngọn núi có hình đá giống người đàn bà ngồi, đầu đội cái "Cà Om" là chiếc bầu bằng đất nung dùng đựng nước uống tục gọi hình đá Bà đội om và đặt luôn cho tên núi. ở Tri Tôn - An Giang có ngôi chùa của Ông Pạ xây cất trên một ngọn đồi gần huyện lỵ gọi là chùa Tà Pạ. Ngoài ra các chùa cổ như chùa Drey Veng, Svay Tôn (Tri Tôn), chùa Kirivong (Tịnh Biên), Khléang (Sóc Trăng)... được đồng bào Phật tử Khmer Nam bộ xây lên từ 3 - 4 trăm năm nay. ■

THÍCH MINH NGHIÊM

PHẬT

Trùng trùng những núi cùng non

Mùi trầm thoang thoảng đầu dây

CẢNH

Hương Sơn một dải đường mòn cheo leo.

Khói hương xen với trời mây một màu.

HƯƠNG

Gian nan Đệ Nhất vẫn treo

Chuông chùa chọt tỉnh cơn sầu

SƠN

Hoa mơ nở trắng ngòan nghèo dậm xa.

Tiêu điều tự tại đạo màu chẳng sai.

Vang vọng tiếng niệm ngân nga

Quên đi quá khứ vị lai

Vàng dương đã ngã tà tà phía Tây.

Pháp thân tựa ngọc sen dài ngát hương.